

J E L E N K Ö R.

3. szám.

Pest szerda január 8dikán.

1834.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (Nemesítés; Milos hg; budapesti történetek; kir. kam. tudósítás; Stipsics és Markovics f.; zemplényi kórház; új egyesületek). Anglia (Morning-Chronicle; Uj-Seelandi biztos-iktatás; angol nyelv Kelet-indiában; O'Connell 's a' dublini parlament; Bonaparteék; lord Russel 's Ebrington; London tudósai 's egyebek). Franciaország (Ajacciai emlék; polgár- király 's aristocrazia; republicanus per; Delpire; Hayti 's a' t.). Olaszország (Pompeji, Bassacourt, Vezuv 's a' t.). Németország (München, Coburg, polg. egyesület). Törökország (Milos, Stambul, Olessa, ezári viszonyajándék, új fermán). Amerika (H. Pedro, Buenos-Ayres, Uj-California, Montevideo, Murat-Achill) Portugália (politikai vita; Taipa). Bankrészevény.

MAGYAR ÉS ERDÉLYORSZÁG.

Kir. Fejedelmünk ó Fölsége Nagy Ferencz székely huszár-ezredí nyugalmazott főhadnagyot 40 évi hiv. szolgálatja 's vitézsége tekintéből minden díjfizetés nélkül „Bátor szívi“ melléknévvel 's erdélyi nemességgel méltóztatott kegyesen fölruházni.

Velenczéből 's Majlandbul vett hiteles híreink szerint Milos herczeg a' Szerviában tartózkodó ausztriai alattvalóknak addig is, míg Szervia viszonyai az ottoman porta iránt végkép eligazítatnak, mindazon kereskedési kedvezéseket enged meg, mellyekkel a' török alattvalók Bécsben 's Magyarországnak birnak.

Jan. 6kán tartatott Pesten az ágost. v. követők egyházi választó közgyűlésök, mellyben előleges tanácskozáat szerint a' szavazatok fölbontatván a' többség következőkre esett: egyházi első inspectorrá választatott m. Szirmay Ádám hétszemélyes táblai közbíró 's a' t. 106 szavazattal; másodikká Matkovics István ítélőmester 68 sz.; Schedius kir. tanácsnok 's m. k. egyetemi professor urnak az iskola elrendelése 's bővebb megalapítása iránt tett érdemeit a' gyülekezet köszönettel megismervén, ámbár a' tiszt. ur az iskolai fő inspectorságot már most letenni kíváná, újlag megkérétt, hogy azt tovább is viselne, 's inkább melléje segédül választatott második iskola-főügyelőnek Szloboda Mihály Pest városi tanácsnok ur, 72 sztal: így Liedemann Sámuel ur mint első curator (ügyelő) mellé másod ügyelővé Gömör Károly ur 86 sztal; első jegyzővé választatott továbbá Thaisz András 88, 's másodká Schiller Károly kir. táblai ügyvéd urak. — Pestbuda vidékin az ősz becsületesen kihuzta az ó esztendő, 's a' tél csupán az új január 3ikán kezdé komolyabbra magát eltökélni, hogy valahára csakugyan télnek álljon be 's zordonkodjék. Ezen nap óta fagy 's havaz, minek jégzajlással fenyegető következése, 's az előbbi gyakor esős idők után Dunánknak szokatlan magasság-

ra áradása (l. mai Értesítőnkben a' vizállást) 's a' mind ezekhez járult erőszakos szelek miatt, ugyan jan. 6kán a' híd Pest és Buda között kiszedték. Ez nem minden esztendőben történik illy későn, máskor közönségesen dec. eleje szokta megbontani v. bontatni a' hidat, ha nem szép szerivel, legalább erőszakokkal mint tavaly; 's innen, mivel a' magyar játékszín Budán van, hová a' pesti hazafiság legrosszabb időben is buzgón eljárt, mondák némelly játszi elmék: hogy maga a' pestbudai levegő 's időjárás is újra vissza magyarodik. Adná isten. A' két városnak ez egymástól elszakadását vig és végbucsu gyanánt előzte meg 5ike estvejen a' pesti jöltevé Asszony-egyesületnek farsangnyitó táncmulatása a' városi nagy teremben. Fényes volt ez, de nem olly népes, millyennek különben reménylők, szíves és nemes, de a' ezéla talán nem olly kecses 's jövedelmes sikerü, millyennek ohajtott. Budán, hol minaphasonló egyesületi ezéla a' magyar játékszín használtaték 's minden és egyedül magyarul ment, melegebb részvét mutatkozik. A' nyomtatott Tanzordnung szerint a' tömött orchester magyarral (Bunkó Jánostul) kezdé meg darabjait 's rajta Szöllösy táncmester ur ügyelése 's tanítása után kellemesen jártak egy négyest magyarosan öltözködve: Gyürky Katinka, gróf Györy perkátai tisztartójának leánya, Kostyál Teréz, Jagasics Sándor törvényhallgató 's Kostyál Dani, érdemlett tapssal fogadtatva, mellyet még jobban bizonyított az, hogy nyugóra után tánczok újra kikértek. Tomala ur egyes szorgalma valamint tavaly galoppot esalt ki a' dudából, ugy most egy juhász furulyai galoppal lepott meg 's dicsérettel jutalmaztaték. Egyébiránt hasonló derengésü kedvet ohajtunk két testvér városunk sőt egész Hazánk még hátralevő minden táncmulatásainak is az idej szerfelett rövid farsangon, mint ez volt.

A' nagym. m. k. udv. Kamara Steigel Antalnak kir. kam. kiadó-segédde történt ne-

vezével megürült kiadó-hivatali egyik irnok-
 ágra Czacherl Mátyás eddigi accessistát; 's
 ennek helyébe accessistává Pauer Antal prac-
 ticanst; továbbá ugyan a' keblebeli számvevői
 hivatalban Nyilassi József számvevő tiszt, és
 Szerelemhegyi József ingrossista halálával
 megürült hivatalokra számvevő-tisztté Kopi-
 ba József eddigi ingrossistát, ingrossistákká
 Grünschnek Lajos és Teller Ignác accessis-
 tákat, ismét accessitákká Szabó Ignác és
 Schober Aloiz volt fizetéses practicansokat,
 végre Nagy Ignác és Knezkovich Ignác di-
 jatlan practicansokat fizetésbeliekké nevezé ki.
 A' besztercei kir. bánya-kamarai ügyészség,
 mellyel, minden egyéb privat ügyviseléség ki-
 záratása mellett, rendes díjúl 600, irnok-tar-
 tásul 100, szállás-pénzül 80, 's utódijakul 250
 fr. van esztendei fizetésül egybekötve, meg-
 ürülvén, az érte illetőleg folyamodhatók f. ja-
 nuár 28kaig járulhatnak a' beszterce-bányai
 k. kamarai igazgatóságához. (K. kam tud.)

Stipsics Ferencz a' n.mélt. m. kir. udv.
 Kamara tanácsnoka, kancellariája 's levél-
 tára igazgatója, sz. István kir. rend keresz-
 tese 's t. Budán e' f. január. 31kán 14 hónapi
 súlyos betegség után életének 76ikában esön-
 deszen elhunyt. Hült tetemei a' boldogult ki-
 vánsága szerint a' köz temetőbe takarítottak
 ei érdemihöz illő pompával jan. 5ikén délutá-
 ni 4 órakor. — Nagy-Váradon pedig az ó
 eszt. dec. 26ikán mult ki Markovics Mihály
 püspöki titoknok, szentszéki jegyző, tábla-
 bíró 's a' t. 31 éves 's így legvirítóbb életko-
 rában, a' nagyváradai egyházi megyének jeles
 tehetséginnél fogva egyik nagy reményü ál-
 döző papja.

Ismét két újabb egyesület jöve létbe,
 szellemi műveltséget 's nyelvünk terjesztését
 felfogó. Az egyik „Eperjesi magyar társa-
 ság“ nevezet alatt ugyan Eperjesen, melly
 egyébütt is igen fölillenek, amott ugyan helyén
 's idején van egy illy egyesület nyilvános
 buzgó munkálkodása; a' másika „olvasó egye-
 sület“ Nagy-Kátán. Az első czéljául tűzte a'
 magyar nyelvben munkálódást, azok bírálá-
 tit, szavallást, (declamatiót) könyvolvasást
 's t. efélet; az utóbbi pedig olvasást, melly
 czélből mingyárt kezdetén tíz rendü folyó-
 írást járat. Amaz munkálati eszközeül szinte
 folyó-'s időszakirásokon kívül könyvtárt gyűjt,
 's a' mellette jól foganszó részvétellel, munka-
 hatását közéletre is terjeszti. Így mingyárt
 kezdetben az egyesület tagjai magyar szin-
 darabokat adtak elő, 's a' terem, hol játszo-

tak, mindig tömve lón nézőkkel. Ide járul e-
 gyesek rokon tűzü szép buzgalma is. Így
 Benczur József professor ur fölszólítást bo-
 csátott a' város szépeihez, mellyben ő ma-
 gyar nyelvben taníttatásukra ingyen ajánlko-
 zék. Meg is érdemlé ez udvarias hazafiság a'
 részvételt, mellyre talált; azonnal első na-
 pokban mintegy 13—15 dáma kecses nevét
 lehete a' fölszólítás alatt olvasni. —

A' zemplényi kórház alapítóira édes há-
 laörömmel von Jelenkorunk is nefelejts-ko-
 szorút. Legelső alapjául a' megyei RR. 1803-
 ban egyik közgyűlésök alkalmával azon 1878
 frtot tevék, mellyet azonkori első alispán
 Okolicsányi János, bizonyos kincstári élet-
 nek Buda felé vizen szállíttatása által jött nye-
 reségből a' megyének beadott. Szintazon gyű-
 léseben tevék ajánlatikat: ifj. gr. Aspremont
 400, gr. Döry Gábor 50, báró Sennyei Já-
 nos 100, Lónyai Gábor 200, Péchy József
 50 frtal. Később 1829ban a' tébolyodtak gyá-
 molíttatásukra b. Sennyei János 5000, majd
 ismét 10,000 frtot. 1822ben a' bodrogközi já-
 rás összeleg: 1252 fr. 30 kr., a' homonnai
 járás: 171 fr. 32 kr.; 1823ban gróf Csáky
 László a' kórház orvosai fizetésükre: 12,000
 frtot. A' terebesi fegyverháznak szinte a' kór-
 ház előmozdítására fordított ára tön: 13,069
 ftra. Balásházy János ajánlott 500, Brezen-
 heim hg. 4000, Kesztenbaum Márton izraë-
 lita végintézőleg 20,000 frtot.; Zemplénynek
 nemes lelkü szépneme pedig ágyakat, azok-
 nak hosszabb vagy rövidebb ideigleni ellát-
 tatását, 's ágyneműket adakozott, 's ennél-
 fogva e' kórház most 12 ággyal bir szintan-
 nyi beteg számára. A' zemplényi casinói tár-
 saság továbbá fölsegítésképen 400 pengő fo-
 rintot. A' kórházi épület egészséges és tágas
 helyen fekszik S. Ujhelyben, ez azelőtt Bre-
 czenheim hgé volt, kitől mintegy 16 ezer fo-
 rinton vásároltatott meg. H. T.

A N G L I A.

Az Albion szerint b. Bülow porosz követ
 's conferenziai tag Berlinbe szándékozik, ja-
 niusig ott mulatandólag; a' Standard szerint
 pedig az ausztriai 's porosz követ Palmerston
 falusi jószágára utaztak látogatókép, hihető-
 leg a' keleti ügy ingatag állapotja iránti biz-
 tosabb értekezés, 's mint remélhetni fegyver-
 esataj nélküli eligazítása végett: mivel igea
 könnyen megeshetnék, hogy az e' miatt első-
 tendő álgyszózat egész Európát lángba bo-
 ríthatná; már pedig még a' Morning-Chroni-
 cle szerint is egy okos ember sem láthatja el

borzadalom nélkül egy európai háború következményeit, minthogy Europa jelen korszaka lenne a legnagyobb inségeknek adva zsákmányul 's így a világ mostani körülményiben, tanácsosb, némelly, habár nem méltánylott szempontokat is, elnézni, mintsem erőszakhoz nyulni amaz ó de jó tanács szerint: tempora, tempore, tempera; mert ha a néptömeget mozgásba teszik az absolutismus kormányi, félhetni: önkáruk 's rövidségökre ne tapasztalják azt, hogy Európa népei diésvágnál 's hódításnál magasb czélokot is ösmérnek már 's az unoka ivadék megnyerheti majd, habár küzdve is azt, a mit a mostan kor elvesztene. — A britt residenst Ujseelandban egész ünneppéllyel ültetik be, e szertartáson 22 pártfő (Hauptling) vala jelen, I. Goderich kinevező 's meghatalmazó levele olvastát a jelenvolt európaiak levett süveggel hallgaták, mellynek végezetkor 15 a pártfők közül igen élénk szózat 's mozdulatikkal adák elő véleményiket, mire minden pártfő egy lepellel 's több font dohánnal ajándékozott meg 's mind ezek mind a többiek mintegy 600zan lakomát ültek. — Talleyrand dec. 23kán ért Londonba, 's még azon nap nagy vendégséget adott Palmerstonnak 's a többi külföldi követnek. — Eddig a perza nyelv volt hivatalos 's diplomatikai közlekedések eszköze a keletindiai udvarok 's az angol kormány között. Lord Bentinck azonban most elkezdé a diplomatai levelezést az indus fejedelmekkel angol nyelven, minnek egyenes következése az volt, hogy most minden illy udvarokhoz keresve keresik az angol titkokokat 's nevelőket az előkelők fiaikhoz, kik t. i. nagyobb tisztségekre vannak ez udvarokhoz szánva. E lépés kétségtelenül igen gyorsitandja terjedését az angol nyelvnek. — O'Connell nagy befolyását Irlandra nézve megcsökkenteni mindeddig képtelen volt a kormány 's most már amaz még többet szegődött zászlóikhoz, annál inkább, mivel egy közép utat választott, t. i. egy Dublinban, de csak esupa helybeli ügyekre alapítandó parlamentet, úgy hogy a két parlament u. m. a londoni 's e közt semmi összeütközés nem támadhat, 's Irland ezentul is mint előbb megjelen képviselőivel a köz britt parlamentben. — Londoni hírek szerint Bonaparte József ismét visszakészül Éjszakamerikába, Luczián pedig tovább is Angliában marad. Némelly politikai körökben, egy tervről beszélgetnek, melly szerint meghatalmaztatnék a francia kormány, hogy a császári (napoleoni) nem-

zetség tagjainak engedtessek meg a visszaköltözés Franciaországba, 's úgy hiszik, hogy Luczián leend első, ki a visszahivatásra kívántató tulajdonokkal bír.

Lord John Russellt 's Ebringtont Plymouth városa polgári jussal ajándékozta meg. Ez alkalomkor adott fényes lakománál I. Russell ministertársi jóllétére is ürte áldomás poharat, 's hathatos beszédben előterjesztvén Grey és Brougham 's általányosan a 3 évóta kormánykodó ministerium tetteit 's érdemeit, előlegesen kinyilatkozta, hogy ezentul is szakadatlan szándéka a I. kincstárnoknak minden ágban nagyobb takarékossgot behozni, a hadinép számát kevesíteni, az ujoncz-fogadással felhagyni, mind a száraz mind a hajóhadnál is a sinecurákat eltörteni 's mint eddig a szén és világítási adót megszünteté, a házi adót is, memyre a mellőzhetlen költségek engedik, leszállítani; most még azonban kénytelen a ministerium az adó dolgában úgy bánni a néppel, mint az orvos a beteggel, ki különféle változatú alakban adogatja gyógyszerét a betegnek, csak hogy lenyelhesse 's a t. A tudom. társaságok tagjai száma csupán Londonban következő: a zoologiai 2,446; a kertészeté: 1875; a kir. művészeteké: 1000; a royal institutioné: 758; a royal societyé: 750; a geologiai: 700; a lynnéi: 600; az ázsiai: 560; a geographiai: 420; astronomiai: 320; archaeologiai: 300; összeleg: 10,100 fő; ezeken felül a többi tudományos intézetbeli tagokat is ideróván 13—14 ezerre tehetni mindössze London literaria respublikáját v. tudós egyetemét. Mind ezt egy város rejti keblében 's csak e tekintetből is mutatja, hogy London még is, Cosmopolis, Világ városa. — A szultánt az angol király megajándékozta bizonyos számú algyukkal, a nagyur, si e vero, az ezeket általszolgáltató hajókapitánynak azt mondá a Moniteur Ottoman szerint: hogy ő (a szultán) igen élénk részvételt viseltek egy jó szerkezetű 's tekintetparancsoló szép hajóhad iránt, a különös körülmények által Konstantinápolyba vezérlett orosz flottát meglátogatta 's a földközi tengeren tanyázó angol hajóserget is okajtaná látni; mindazáltal ez örömrül le kell mondania, mert se a britt kormány se az ő érdekei nem engedhetik meg az angol flottának a dardanellai szorosba vitorlázást. — Trueman nevű angol talán legjelesb tünemény a kocsis világban 's nyilván főczéhmester is teljes joggal az európai ostoros czéhekben, mivel 60—70

esztendősi létére 4dik György angol királynak mint regens hgnek, Napoleonnak 's Wellingtonnak vala egymás után kocsisa. Valóban ritka szerencse is egymás után ilyen három gazdára kapni! — Angliában egy társaság posta-gőzkocsikat állítat. — Napier admirálnak a' migueli hajóserreg elfoglaltából önszemélyére jutott zsákmánydíjrész 1,250,000 for. pengő, szép kereset egy pár óra alatt! —

FRANCZIAORSZAG.

A' francia hirlapok szerint Mirabeau mémoiresjai (emlékirási) most az elhunytak fogadott fija által gyűjtve v. szerkesztve fognak jelenni meg 6 kötetben. — Sokan nem kételkednek azon, hogy Franciaország Ali aegyptusi alkirályal a' török-orosz szövetséghez hasonló egyezkedést akar kötni, 's kötött is volna már eddig, ha Anglia neheztelésétől, (melly ugy is gyanús 's bizodalmatlan szemekkel nézi Algier 's annak gyarmatosítását francia kezek közt) nem tartana, 's így e' hatalmas szövetség kockáztatásától nem félne. — A' király az Ajaccióban Bonaparte hon- v. szülőföldén (Corsica szigetén) emeltetendő emlékére Napoleonnak 6 ezer frankot irtalá. — Dec. 26kára fölvétetendő pöre jelentetik d. Miguelnek némelly parisi és londoni banquier-k ellen a' miatt, hogy ezek a' kötelezve fölvállalt holtakat kiszolgáltattani elmulaszták. — Maret Napoleont a' bassanoi hg fiát a' brüsseli, Ney Jenőt (Eugént) pedig a' híres Neynek, a' pártbosszu áldozatjának 3dik fiát a' görög követséghez alkalmazá Lajos-Filip. — Azt vehetni észre, hogy a' polgárkirály (roi-citoyen) mind inkább közeledik az aristokrátiához, főkép a' birtokoshoz, 's azon udvari ebédeknél, midőn főkép külföldi fenszármazatuak p. o. egy ausztriai v. orosz követ (Apponyi és Pozzo di Borgo grófok) vendégi az udvarnak, akkor Dupin v. más polgári felekezettű nem igen szokott hivatalos lenni. Azonban úgy látszik e' közelítés sem leendő képes megengesztelni a' legitimistákat (pedig ezek teszik legnagyobb részit a' jószág-birtokosoknak), a' juliusi országoló ház iránt, mivel igen mély 's megrögzött a' gyűlölség ennek kormánya 's amazok között. — Mivel a' beduinység (arábok) négy, vadászaton volt francia tisztet kegyetlenül megölt 's felkonczolt Oran szomszédjában, Desmichels gen. osztályához adott parancsában azt jelenti: hogy e' vadtetet megtorló bosszú példás leszen, 's rettentő oktatásul szolgálendő az aráboknak, arra nézve, hogy francia vért büntetetlen nem onthatnak.

A' juliuban elfogott 27 republicanus ellen 10 napig tartott a' párisi eskütszék előtt a' pörvitatás. Általányosan a követelt összeesküvésipártczélról szó alig forga fen a' vádlottak ellen azok nyilatkozási 's a' tanúvallomások szerint, mint inkább az emberjogi egyesület mint valódi alpörös ellen. A' vádlottak igen nyomosan 's hathatósan védlekeztek, a' törvényszéki elnök (praeses) részrehajlongta gyakor morajt zuditott a' teremben, 's még gyakrabban korholatot maga ellen Raspaitól egy főalperes-társtól. Ezt ugy szólván előző melodramakép tekinthetni a' parlamentülsésre nézve, mint tavaly a' pisztolylovést, 's mint itt, ugy amott is az esküttek mind a' 27 vádlottat büntelennek ítélek 's azonnal szabadon is bocsáták; három ügyviselőik közül azonban, kik a' pörfolyam közben sértegető kifejezésekre fakadni bátorkodának néhány törvényszéki tag ellen, egy (Dupont) egész, a' más kettő (Michel és Pinart) félesztendőig függesztettek birságul fel ügyvédi tisztjökötül. — Lyonban visszaállítatott a' tudománykar ismét, melly mathesiszi, csillagászi, physikai, chemiai, zoologiai (állattudományi) botanikai (füvészet) mineralogiai (ásványtudom.) 's geologiai (földisméreti) oktatószékből áll. — Dec. 24kén a' követház Gras-Préville idősbléti elnök előlülte alatt uj tagjait elfogadván, a' kamarai praesidens-választásra lépett. A' szavazók száma 299 volt. Praesidenssé lett a' tavalyi t. i. az idős Dupin 220 szóval (Lafayette kapott 39, Laffitte 11, Odilon-Barrot 's Dupont de l'Eure is annyit, Rouillé 7). A' négy al-elnök (vicepraesidens) is el van már választva 's ezek: Schooner, báró Delessert 's Etienne; 26ikán pedig Beranger. A' párház Brissac, Bondy, gr. Reille, 's Laplace urakat választá el titoknokiul még dec. 24kén.

A' hami várparanesnok Delpire olly szigorún őrizteté négy exminister foglyát, hogy még a' kalaposnak, ki Guernon de Ranville számára kívánt venni kalapmértéket, sem engedé meg a' belvárba menetelt. — A' Journal de Paris szerint dec. 23ikán, mint a' parlament megnyitása napján zápor módra szakadt az eső, 's ámbár a' királymeneti utcákon korlátvonásra rendelt nemzeti őrséghez az itt megjelenési tiszttől felmentő paranesot bocsátá is a' király, ez mindazáltal korlátsorába kiállott az eső- özön ellenére is. — Cuirassier briggg mostan tért meg Haytiból, hová Boyer praesidenshez Broglie hg külminister ultimatumát (végnyilatkozatát) vivé meg, mellyben a' francia kormány elhatározottan jelen-

ti, hogy ha nem teljesítetik Hayti részről a megállapított szerződés, akkor Franciaország minden eddig divatozott alkut megsemmisültnek tekint, 's így minden az 1825iki rendelet alá esik vissza, t. i. hogy új biztosokat küld ismét a' francia kormány végszerződés-kötendőleg, 's ha ezt Hayti talán ellenzené, akkor kénytelen lesz Hayti függetlenségét többé nem ismérni meg; tengerhad szempon- tbul pedig Cuirassier-nek parancs adatott: hogy azon 14 nap alatt, mellyben a' haytii kormány válaszáat elkészítendené, Cuba szigetre vitor- lázzon, egy biztos révpártot kérni ki e' spanyol szigeti hatóságtól a' Haytit ostromzár alá veendő francia hadosztálynak azon esetre, ha tagadólág felelne Boyer praesidens. Ezt meg is engedé a' sziget-igazgató, Guatama révpártot jelelvén e' célra ki.

OLASZORSZÁG.

A' szentséges pápa a' szent Antal klastromi portugál szerzeteseknek Romában (kik a' két testvér közti háboru kilobbanta óta mindenkor Pedro párthivei voltak, 's minthogy szentegyházok gazdag alapítványu, Pedro gyámoltinak minden segéd v. díjpénzt kifizettek, Migueléitől pedig mindent megtagadtak) megtiltá, hogy d. Pedroért 's kormányaért nyilvánosan ne imádkozzanak. Hire van, hogy e' miatt a' francia követ a' külügyi kormányti- toknok előtt igen élénk panaszt ütött. — A' spanyol királyné számos, Romában teendő spanyol nyugpénzek lefiztetését további rende- lésig felfüggeszté. A' National szerint a' pápai új almanach Spanyolország czime alatt d. Carlost jegyzi királynak V. Károly név alatt. — A' sardiniái király egy biztosságot neve- ze ki, azon meghagyással, hogy az két kime- rítő tartalmu historiai gyűjteményt adjon ki Sardinjáról, t. i. pergamen- 's egyéb okleve- lekét, azután az ó krónikákét 's előkori tör- ténetekét. Felszólítja ennél fogvást a' biztos- ság feje Európa minden, kivált német, tudósait e' tárgyú közlésekre. — A' Pompeji-ásás most igen dús reménnyel kecsegteti a' művé- szet 's régiség barátit, minthogy ismét földal- latti szobákra akadtak, mellyek közt a' szob- rászok műteremét is felfödöztetendőnek vé- lik, kikre t. i. az ottani első földrengés által megrongált forami szobrok kiigazítása volt bízva. — Bassecour-t marq. spanyol követet Nápolyban, jöllehet a' regens királyné meg- bízó levelét kapta is már, mindedig diplo- matának nem isméré el a' spanyol-öröklés ügyében maga ünnepeles protestatiójához kö- rülhaszakadig ragaszkodó király, azt nyilat-

koztatván ki, hogy marq. Bassecourt minden- kor szívesen fogadja, de Krisztina követét nem soha. — Nov. fogytán 's dec. elein a' Vezúv ismét új látványt tüntetett elő, mint- hogy régi kémény-tölesére (cratere) két új, egymástól 70 lábnyi távolságu nyilást kapott, melly két igen hig anyagú (v. erdélyisen kel- méjú, Stoff), 's mintegy 50 láb szélességű folyamat omlaszt. — Anconában nov. 24ikén tüzetett ki először a' görög nemzeti lobogó az ottani görög Consul lakhelyén. — Mind Nápoly mind Róma egészen új köntössel 's fegyverrel látja el most hadnépét, 's általjá- ban a' nápolyi király igen sokat foglalatos- kodik most, 's egy idő óta seregével 's egész új szellemi 's ügyességi karba kívánja átva- rázsolni azt; a' római kormány is szerfölött iparkodnék katonasága ujjá alakíttatásán, csak- hogy igen nagy szükében van ügyes altisz- teknek, 's így ujonezit oktatni 's idomítani nincs kinek. —

NÉMETORSZÁG.

Münchenben ismét számosan fogattak el a' tanuló ifjuság közül. Általányosan a' poli- tikai patvargásokba bonyolult diákok, mivel a' német tudományos egyetemeknél tilos tanu- lásaikat folytatni, sőt gazdasági 's egyéb ké- pező köz intézetekbe sem fogadtatnak bünhö- désül be, mint zavar-gyanús vagy zavartettes nyugtalanok, jobbadán Amerikába szándékoz- nak bujdosni pörük lefolyta után 's tul az o- czeánon új hont, új hazát keresni, midőn az édes, mostohán taszítja őket keblétől el fia- talsági botlásuk végett. — Koburgban egy asz- szony hírlap megjelenését hirdetik e' folyó év elejétől kezdve, szerkesztői asszonyok fog- nak lenni; szerencse 's vigasztalás a' német férfi világra még is azon nyilatkoztatás, hogy ujságok köréből a' politikát egészen kizárják v. hagyják. — Berliu hírek szerint Párisban is létez egy német politikai egyesület, mellyet mintegy 2 év előtt Lafayette létegesite (or- ganisált). 1832 juniusában fegyverzetten vala ez 's a' zendítő párthoz állandó, ha Páris en- nek részire nyilatkozott volna. Azóta csak annyiban változott irányzata, hogy kizárólag Németország fellázíttatásán munkálkodik. 100 's többnyire művész v. kézműves, tagbul áll, levelezése nagy, főkép déli Németország, Schweiz 's Rajnamellék titkos társaságival. Éjszaki Németországba is elhatnak kapcsolati. A' társak hetenként egy ízben szoktak külön- féle körökben összegyűlni, 's minden két hét- ben közös ülésben tanácskozni, hol minden munka, vállalat 's tárgy vizsgálat alá jut, a'

német földről jött levelek olvastatnak 's t. Egy év alatt annyi segéd pénzt kapott ez egyesület, hogy nem csak a' Franciaországból Schweizba szökkent lengyeleknek mintegy 3 ezer forint gyámpénzt küldhete, hanem a' német politika üldözötteit is segítheté. Közgyűléseikben gyakran zendítő értekezéseket olvastat, mellyeket aztán röpkelapként nyomtatva biztos alkalom által Németországba esemeszt (einschmuggelt) 's elosztat. E' pongyola munkák különösen az al v. paraszt rendü néposztályhoz vannak illesztve, 's többnyire a' fejlődelmek 's gazdagok ellen szerkesztve. — Dec. 26kán esketék össze Mathild bajor kir. hgasszonyt a' hassziai örökös nagyherceggel a' kir. lakvárban a' kir. ház, diplomatai test 's más méltóságok jelenlétükben. —

TÖRÖKORSZÁG

Ugy halljuk, hogy Serbia viszonyait a' porta iránt egy új, minap Kragojevaczba (Milos hg és a' serbiai kormány lakhelyére) érkezett fermán által teljesen elintézte a' szultán, 's Milosról is azon hír röpös, hogy azon esetre, ha az évenként Serviától fizetendő díjadó mennyisége elhatározottan állapittatik meg, 's a' Belgrád iránti alku is kívánt létre juthat, akkor Milos hg vagy ide vagy Szendrőbe (Szendriába) szállítandja lakhelyét Kragojevaczból. — Stambulban mint Europa nagyobb részében is dühödött az orkán dec. derekán, 's földrengés módra rezegteté a' faházakat, néhány minaretet (mecsset-tornyot) lesodrott, százados czypruszokat gyökerestül kidöntött, a' különben igen biztosnak tartott révpártban horgonyzó hadihajókat olly erőszakkal sujto-gatá egymáshoz, hogy egy részben haszonvehetlenné váltak, sok hajót terhestül elsüllyesztett 's a' t. — Dec. 19ki konstant. hírek szerint a' francia 's angol hajósereget a' téli szokott tanyára (Toulonba 's Maltába) visszarendelé kormányuk 's ezt már hivatalosan is bejelenteté a' portának. Ez annál kedvezőbb benyomást tön itt, mivel igen aggodtató hírek szárnyaltak mind a' két hajóosztály erősítettéséről. Ezzel igen öszhangzó az is, mit Odessából irnak: hogy ott minden hajó a' révpárt beljébe vonult, néhány pedig kötelei-'s vitorláiból is kivedlesztetett, 's így itt örömmel mély esendre tartanak számot. — Az orosz czár is viszonyzólag a' szultán ajándékit 's emlékpénzeit, mellyekre az orosz hadi 's egyéb tiszthatóságokat méltatá, szinte kitünő drágaságu holmiket (u. m. gyémántos kardot, szelenczéket 's t.) küldött a' török fő tisztviselőknék kedveskedésül, a' szövetség tanú-

jelére pedig arany és ezüst emlékpénzt verett, aranyat ugyan a' katonatisztek számára, 1,200zat pedig a' közvitézékére. — A' nagyur most egy fermánt bocsátott ki, mellyben parancsolja, hogy ha egy muzelmann v. keresztyén valamiről vádoltatik, a' helybeli hatóság ugyan elfogathatja őt, 's vizsgálatot is rendelhet ügyében, de minden esetre a' kormányt tudósítani köteles a' vádtetről, 's ezen-tul pusztá vádlat, vagy kis vétség miatt a' kormány sem végeztethet ki semmi alattvalót, hanem minden halálos ítéletet köteles végrehajtása előtt helyben hagyás végett felmutatni az udvarnak Konstantinápolyba.

A M E R I K A.

A' georgiai statusban (Éjszakamerika) a' tavaly háborgott nullification-párt ismét emelgeti fejét, ugyan is Cooper indítványára találkozott több, ki az egyesült statusok szövetségi souverainitását (fölségét) kérdésbe 's kétségbe hozá azt állítván, hogy minden, szövetségi külön tartomány felségi 's függetlenségi joggal birólag áll saját alkotványi szerkezetén 's alapjain. — A' fiatal brazíliai császár görcsben és lázban igen veszélyesen nyavalygott, úgy hogy életét is féltették. Megetetési híre is szárnyalgott, sőt az is, hogy az ifju császárt 's a' cs. nemzetséget el akarák orozni, 's némelly békebirák már ez iránti meggyőződés végett éjjel a' cs. palotába is nyomultak, a' nép is kezdé már körülte csoportozva tolongani; azonban az igazság ministere mind ezeket csupa költeménynek hirdetvén 's az örökdő nemzeti katonaságot megszaporítván a' kétséget 's nyugtalanságot eloszlatá. — Buenosayresben mindegyre foly a' dühödő harc a' benszüllött induszok ellen 's mind két részről nagy kegyetlenséggel. — Új California sok jeles tágas fokaival Mexicohoz látszik esatlatkozni, népe igen szaporodik, mivel a' kereskedési gazdagulás reménye miatt számos ember telepszik meg főképenpartmellékein.

Rioi hírek szerint a' mostani kormánydolgok állapotja, 's így H. Pedro nevendék császár ügye nem biztos, nem tartós létü, mivel minden okos ember látja, hogy a' legujabban megállapított fenytő törvénykönyv csak az ifju császár megbuktatására készült, mint-hogy ennelfogva lázadás, pártütés, zendítés nem bűn többé, mivel azokat az új törvény csak gyengéd büntetéssel rója meg, vagy úgy szólván minden birsági sulytól 's hatósági fenytéktől fölmenti. Ez okbul szünetlen a' háborgás, mivel minden illyes rend-és csendzavarási vétség torlatlan. — Montevideo

(a' ba
resked
zet, 's
kép az
rospén
kes ra
Bueno
Monte
az ag
mint
redes
merik
gye
teté

alig s
midő
jin él
legel
tanuj
Time
többi
lezőj
az ot
döng
dal t
hajto
tugál
nek
mi é
a' C
ered
elő
nak
Pedr
tobar
dece
Albu
hadu
Pal
hely
ra.
mell
tüle
zasi
nak
voln
stitu
lásá
napi
disz
ban
Car
lák

(a' banda orientali respublica fővárosa) kereskedése igen gyarapodik, mert biztosan fizet, 's a' buenosayresi zavargás is, de főképp az ott örökké változó 's ingadozó papirspénz becse, minden szállítást amannak békes raktáraiba telepített, úgy hogy már most Buenosayres is sok szükséges czikkelyeit Montevideotól vásárolja. — Murat Achill, az agyon lövetett nápolyi exkirály fija, ki mint író is kitünteté mármagát 's most ezredesképen szolgált a' belga hadnál, Éjszakamerikába tér vissza innen, hol Jefferson megye őt respublicai elveinek méltatása tekintetéből bírójává nevezé. —

PORTUGÁLIA.

A' ministerium elleni 's melletti pártvita alig szenderült el valamennyire Lissabonban, midőn Londonban már ismét a' hírlapok mezejin ébredéz. A' kisebb újságok, kik az ügyön legelőbb akadtak fel, csak hamar nyugalmas tanúi lettek a' pörnek, melly fölötté a' nagy Times és Courier között keletkezett. Ez utóbbinak t. i. lissaboni 's ministeriumféli levelezőji megunván, vagy inkább nem levén urai az otthoni versenygésnek, czikkelyeket küldözgettek a' Courierba merő sérelem 's váddal teljeseket Palmella 's pártja ellen, kit bujtogatónak, kormányra sovárgónak 's Portugáliára nézve d. Miguelnél is veszélyesbnek kiáltának ki. Egyike e' közléseknek némi érdekléssel bír a' többi fölött, mennyiben az a' Courier szerint kormányba avatott férjfitől eredtnek mondatik, 's történeti adatokat hoz elő Palmella ministeriuma 's a' most főállónak munkálatiból. 1832 júliusa vagy is don Pedronak a' constitutionalis seregekkel Portóban kiszállta őta, mond a' közlemény, egész decemberig a' ministerium Palmella, Silveira, Albuquerque, de Sa és Freire (a' mostani hadminister) urakból állott. Dec. vége felé Palmella 's társai megköszönvén hivatalukat, helyökbe Carvalho és barátai léptek kormányra. E' változásnak történnie kelle, mivel Palmella ur 's emberei, hogy a' harcznak mentülelőbb véget vessenek, diplomatiailkudozásikban úgy haladtak, mint urai Portugáliának, kiknek sors-intézés 's végezhetés lett volna kezeikben, melly bánás valóban a' constitutio jól kezdett ügyének már már felbomlását kezdé sejdítettü. A' seregek egész hónapig nem kapták fizetéseiket, nem volt hadiszer, nem élelem, 's nem több a' kincstárban 248 forintnál. Így állott az ügy, midőn Carvalho és barátai a' ministeriumot fölvállalák; azon férjfiak, kik türelem, állhatatos-

ság és ügyesség által ismét mindent jóvá tettek, fölgazdagíták a' kincstárt, a' hadat újjá szerkeszték, jól fizették 's azon győzelmekre vezérlék, mellyeknek a' constitutio tavábbi főállását egyedül köszönheti. Lissabonban kormány-rendszeröket megállapítván szerencsések voltak egy nemzeti kölcsönt létre hozni, mi csalhatlan jele a' constitutio megfogant hitelének, mellyet különben azelőtt Palmella ur és társai egészen eljátszottak; ugyanazok, kik most a' jó vetést aratni szeretnék, hogy ujra kormányra jussanak, ócsárolják a' behozott rendszert, bujtogatják a' népet, mások által (Taipa által) előterjesztéseket 's rágalmi vádakot koholnak, sőt hogy czéljok annál bizonyosabb legyen, az idegeket, névszerint a' Tajoban álló angol hadat 's diplomatai testet, sőt ezek háznépét 's rokonit is az ügybe szövik. Illyen lady W. Russel (az angol követ hitvese), ki a' fenálló kormány világos sérelmére, miguel-félieket pártol, házába oltalmul befogad 's nyilvános összejöveteiket intézi 's a' t. A' Times hogy mindezeket, mint természetes, pusztá rágalomnak mutassa ki, minden oldalú tükörben ábrázolá a' ministerium gyávaságát 's azzal ellentétben Palmella 's baráti érdemeit; a' lady Russelre szórt hazugságot pedig a' való történet előadtával fejté meg. Midőn t. i. a' lady először Lissabonba jöve, történetből a' házban, mellyben szállásozott, három fiatal dáma lakott, kiknek édes anyjok tömlőczben tartaték. A' britt követ hitvesének sikerült e' fogoly asszonyság donna d'Aviley szabadon boesáttatását d. Migueltől kieszközleni. Nem sokára más, hasonló szerencsétlenségű gyermekek is jövének a' ladyhez, 's ő szerencsés lón ezek szüléjit is visszanyerni, 's így minden bizonnal többeket is megvigasztaladó vala még, ha d. Miguel elüztével e' szerencsétlenségek egyszersmind önkényt meg nem szünnek. Most d. Pedro urodalmára kerülvén a' sor, kisült, hogy a' becsukatáshoz ő is úgy ért mint elődje (antecessora); 's ismét járulának a' ladyhez vigasztalásért esengő leányok, általa anyjoknak vicomtesse Juramenha asszonyságnak (lord Beresford ismeretes barátnéja) kegyelmet nyerni. A' lady ez izben egy kissé rövidebb utat választván, mielőtt a' vicomtesse elfogatnék, saját házát ajánlá neki menedékül (a' követségi ház természetesen asylum), 's ott is tartóztatá, míg az olly vitéz mint udvarias francziák módot találhattak, az üldözött asszonyságot egy franczia hadihajón Brestbe szépen elszál-

lítottani. Illy 's hasonló nemes esetek azok, mond a' Times, mellyek a' fondorkodó ellenek szájában rágalomná válnak, kik megérdemlenék, hogy kigyóisziszegésük marczo-na gúnnyal torlatnék vissza, ha jó barátja nem kívánna maradni a' Couriernak, kit derék szelleme miatt különben eléggé becsülni nem tud. Érkezett ugyan, ugy mond továbbá, hozzá több rendü felszólítás is kellőbb elégtétel iránt, de ő ezt nem cselekszi, ha mingyárt soknak nem lenne is inyére; általában senki, főkép ujságíró soha sem tetszhetik egyiránt mindenkinek, habár elég balgatag lenne is azt ugy akarni: (bleibt also die Kunst allen zu gefallen dennoch eine Lebensphilosophie?). E' vita még nem szűnt meg. A' Courier javasolja a' Timesnak, hogy pártfogását óvakodóbban használja, minthogy azzal különben is már hatszor többet ártott Pedro ügyének mint használt; emlékezzék csak, ugy mond minapi egyik hírére, midőn olly részvevőleg sopánykodék azon, „hogy a' constitutionalis had Portóban Miguel seregeitől nyomtatva azt legközelebb vagy ön-megadásra v. hajóra költözni kényteleníté, 's az első esetben d. Miguel kü hatalmak által szorítottatni kíváná arra, hogy a' szegény elfogott constitutionalisokat szabadon bocsássa vissza hazájokba.“ E' hir 's fogadatlan pártfogás akkor, bár merő alaptalanság volt, azt okozá, hogy d. Miguel, ki épen utolsó pénz szükében sanyargott, miatta Párisban egy, már rég idő óta hasztalan sürgetett nagymennyiségü pénzkölcsönt hozza létre, melly mellett még mostan is folytatja háborúját a' különben nem folytathatandót. Lám milly rossz az idéltlen pártfogás! 's a' t. Hadd veszekedjenek. —

Lissabonban dec. 7kén, mint a' Standard írja, egy történet adta elő magát, mellynek következése igen lihetőn a' főnálló ministerium megbukása leend. Gróf Taipa, ki, mint közölték, d. Pedrohoz bocsátott némelly leveleiben, a' mostani status-igazgatás iránt, kimondta, mi szívében feküdt, ez nap (7kén) — elfogatók, de marquis Loulé (d. Pedro sógora) és gróf Ficalho által, nyomban kiszabadítván, további menedékül az öbölben fekvő Asia angol hadihajóra vitetett. E' történetet így adja bővebben a' Times Lissabonból dec. 11kéről érkezett hírek után: 7kén gróf Taipa egy alrendü politziatiszt által az utcán elfogatók. Fogházba vitetése közben módját ejté az utról eltérni a' gróf (egyszersmind pair) és Ficalho házába meneketni. Ficalho nem csak azonnal oltalmába vevé az üldözöttet, ha-

nem az utána tört politzia hajdukat puskával is fenyegeté, ha házából nyomban ki nem takarodnának; mire ezek eltávozván, ő magad. Pedrohoz sietett 's keserü panasszal terjeszté elő, a' pairi méltóság illy nyilvános meggyaláztatását, minthogy pairt a' constitutio tartalmaként csupán in flagrante delicto szabad elfogatni. D. Pedro szabadkozott a' pairek előtt, hogy neki az egész dolog felöl legkisebb tudomása sincs, mindazáltal roszalá a' törvényszék munkálatinak illy tettes oltalmi uton meggátoltatását. Ficalho visszatért 's marquis Louléval együtt elhatározá az oltalmazott pairt adm. Parker zászlós hajójára Ásiára szállítottatni, mi meg is történt.

E' közben a' többi pairek is, kik egykoron gróf Taipával együtt szenvedtek mint száműzöttek 's együtt áldozák föl ujabbban a' constitutio mellett élüket 's vagyonukat (Illyen 9 találkozik Lissabonban t. i. Palmella és Terceira hgek, Fronteira, Ponte de Lima, Loulé, Santa Iria marquis-k, és Ficalho, Lumiáres, Parati grófok), megtudván a' történetet, mindnyájan gróf Ficalhohoz gyülekeztek 's a' pairi jogok illy sérelme ellen egy ellenmondó fölírást készítvén, azt Loulé, Fronteira és Ficalho urak által d. Pedrohoz fölküldék. Ő ismét előbbi fogadkozásival kezdé mentegetődni és sajnálkozék rajta, hogy a' dolog, minden tudta nélkül, illy visszasan üte ki; a' küldöttség azonban ezzel meg nem elégedett, hanem elégtételt sürgetett, mi meg is ígértetett. Erre d. Pedro a' ministeriumot egybehivatá 's a' tanács egész éjszéléig tartott. Más nap ujra két ízben tartaték tanács, mellyek resultatumát harmadnap a' Chronica de Lisboa következőn közlé: „Az utasítás gróf da Taipa elfogatására, mellyet a' felső beirai büntelő törvényszék adott ki, 's melly ezen határozatnál fogva elismértetik 's jóváhagyatik, a' gróf ellen a' maga rendszeres utján intézett vádlás szükséges következésében történt. Ha a' bevádolttnak saját védelméül van mit fölhoznia, vagy ha a' nemes pairek valamelyike a' történetek által magát jogaiban sértettnek véli, használatjokra állanak a' törvényben kiszabott eszközmodok. Az ő sérthetlenségük iránt, mint azt a' constitutio 26ik cikkje foglalja, lélekisméretes figyelem fordítatik. De minthogy az 1832. jul. 11iki határozat személy-különbséget nem tesz, az mindenkit egyiránt kötelez, mint törvény, akár oltalomrul legyen szó akár büntetésről. Aláírva: Jose da Silva Carvalho.“

Bank-részvény jan. 3ikán. 1234.